Tiiran uuden tallennuslomakkeen käyttöohjeet

Tiira-lintutietopalvelun uusi havaintojen tallennuslomake toimii uudistetussa teknisesti perinteisestä Tiirasta poikkeavassa ympäristössä, ja on osa Tiiran kokonaisuudistusta. Uudistuksessa pyritään laiteriippumattomuuteen eli järjestelmä mukautuu sen mukaan, käytetäänkö sitä puhelimella, tabletilla vai tietokoneella.

Tiiran uudelle tallennuslomakkeelle pääsee klikkaamalla nykyisen version vasemmassa sivupalkissa olevaa linkkiä tai osoitteessa <u>https://uusi.tiira.fi</u>. Lomake on eri laitteilla vähän erinäköinen. Myös näytön koko ja käytetyn selaimen zoomaustaso vaikuttavat ulkonäköön. Tietokoneessa näkyy vasemmalla tekstivalikko ja mobiililaitteessa näytön alareunassa "hampurilaisvalikko", josta toiminnot löytyvät.

Selaimessa avautuu jokin suurin piirtein tämänkaltaisista näytöistä:

X Tiira		Т	ervetuloa Tiiraan!
 Kirjaudu sisään På svenska Vienennä 			a on kaikille avoin lintutietopalvelu, jossa voi tailentaa ja selata havaintoja. Havainnot muodostavat BirdLifen jäsenyhdistysten lintuhavaintoarkiston.
	Uusimmat	havai	nnot
	Arosuohaukka	13.5.	Oulu, Pateniemi, venesatama 1 (Jouni Pursiainen)
	Arosuohaukka	13.5.	Kokkola, Vattaja, lintutorni 2 (Jan Nygård)
	Ruokosirkkalintu	13.5.	Helsinki, Vanhankaupunginlahti, Porn 1 (Ville-Pekka Liimataine)
	Harmaahaikara	12.5.	Pori, Fleiviiki 110 (Petteri Mäkelä)
	Kuovisirri	12.5.	Kirkkonummi, Norra fladet 1 (Matti Kapanen, Matias)
	Arosuohaukka	12.5.	Enontekiö, Järämä 1 (Timo J. Leppänen, Eija)
Versio:a0e06b54	Amerikantavi	12.5.	Kaarina, Kuusistonlahti, eteläinen 1 (Petteri Kvist)

Tervetuloa Tiiraan!

Tiira on kaikille avoin lintutietopalvelu, jossa voi tallentaa ja selata havaintoja. Havainnot muodostavat BirdLifen jäsenyhdistysten lintuhavaintoarkiston.

Tiira on kaikille avoin lintutietopalvelu, jossa voi tallentaa ja selata havaintoja. Havainnot muodostavat BirdLifen jäsenyhdistysten lintuhavaintoarkiston.		
Uusimmat	havair	nnot
Uusimmat Arosuohaukka	havair 13.5.	Oulu, Pateniemi, venesatama 1 (Jouni Pursiainen)
Uusimmat Arosuohaukka Arosuohaukka	havair 13.5. 13.5.	Oulu, Pateniemi, venesatama 1 (Jouni Pursiainen) Kokkola, Vattaja, lintutorni 2 (Jan Nygård)
Arosuohaukka Arosuohaukka Ruokosirkkalintu	havair 13.5. 13.5. 13.5.	Oulu, Pateniemi, venesatama 1 (Jouni Pursiainen) Kokkola, Vattaja, lintutorni 2 (Jan Nygård) Helsinki, Vanhankaupunginlahti, Porn 1 (Ville-Pekka Liimataine)
Uusimmat Arosuohaukka Arosuohaukka Ruokosirkkalintu Harmaahaikara	havair 13.5. 13.5. 13.5. 13.5.	Oulu, Pateniemi, venesatama 1 (Jouni Pursialnen) Kokkola, Vattaja, lintutorni 2 (Jan Nygård) Helsinki, Vanhankaupunginlahti, Porn 1 (Ville-Pekka Liimataine) Pori, Fleiviiki 110 (Petteri Mäkelä)

Uusimmat havainnot

Arosuohaukka	13.5.	Oulu, Pateniemi, venesatama 1 (Jouni Pursiainen)
Arosuohaukka	13.5.	Kokkola, Vattaja, lintutorni 2 (Jan Nygård)
Ruokosirkkalintu	13.5.	Helsinki, Vanhankaupunginlahti, Porn 1 (Ville-Pekka Liimataine)

Päivityksen ensi vaiheessa on otettu käyttöön uusi tallennuslomake. Myös perinteiset Tiiran tallennuslomakkeet toimivat edelleen, ja havainnot kopioituvat Tiiran eri versioiden välillä. Tallennettuja havaintoja voi muokata vain samassa Tiiran versiossa, missä ne on kirjattu, vaikka havainnot näkyvätkin kummassakin versiossa.

Uuden version käyttäminen edellyttää, että on rekisteröitynyt tiiran käyttäjäksi perinteisessä Tiirassa osoitteessa <u>https://www.tiira.fi/</u>. Jotta uutta tallennuslomaketta voi käyttää, on kirjauduttava uuteen järjestelmään.

Mahdollisissa epäselvyyksissä ja ongelmissa auttaa uuden version käytön <u>vinkkisivu</u>, ja <u>Tiira</u> <u>Foorumi</u>.

1. KIRJAUTUMINEN

Kirjautuessasi ensimmäisen kerran järjestelmän uuden version tallennuslomakkeelle Tiiran salasana on vaihdettava / vahvistettava. Salasanan vaihdon myötä muuttuu siis myös tähän asti Tiirassa käyttämäsi salasana. Jos haluat käyttää nykyistä salasanaasi, voit "vaihtaa" salasanasi nykyiseen, mutta salasana suositellaan vaihdettavaksi.

Seuraavilla kerroilla pääset järjestelmään käyttäjätunnuksella tai sähköpostiosoitteella sekä uudella salasanalla. Ennen salasanan vaihtoa on hyvä varmistaa Tiirasta (omat tiedot), että käytät sinne kirjaamaasi salasanaa, sillä salasanan vaihtaminen edellyttää sähköpostin käyttöä.

1.1. Salasanan vaihtaminen

Klikkaa vasemmasta palkista

Kirjaudu sisään

Ensimmäisellä kirjautumiskerralla on vaihdettava Tiiran salasana. Klikkaa näytöllä avautuvan ruudun alaosassa "Unohditko salasanasi?". Tämän jälkeen avautuu näyttö "Pyydä salasanan vaihtoa".

<u>På svenska</u>	
Pyydä salasanaı vaihtoa.	1
* Sähköposti tai käyttäjätunnus	
Lähetä	

Laita kenttään **nykyinen käyttäjätunnuksesi tai sähköpostiosoitteesi** ja klikkaa "Lähetä". Sen jälkeen saat sähköpostiisi salasanan vaihtolinkin. Vaihda salasanasi linkin kautta avautuvassa ikkunassa (halutessasi voit valita uudeksi salasanaksi saman kuin aiemmin). Vältä salasanassa ääkkösiä ja eksoottisia erikoismerkkejä.

1.2. Kirjautuminen uuteen versioon

Kirjaudu järjestelmään käyttämällä käyttäjätunnustasi tai sähköpostiosoitettasi sekä uutta salasanaa. Ensimmäisellä kerralla kirjautuminen kestää vähän kauemmin, koska silloin selaimeen haetaan paljon tietoja.

Avautuvalla näytöllä toimintovalikot avautuvat laajalla näytöllä vasemmassa sivupalkissa ja mobiilinäytöllä vasemmassa alakulmassa "hampurilaisvalikon" alla.

2. HAVAINNON KIRJAAMINEN

Aloita havainnon kirjaaminen klikkaamalla sivupalkista + Kirjaa havainto.

Jokaisen kentän kohdalla on kysymysmerkkikuvake, jota klikkaamalla avautuu kyseistä kohtaa koskeva ohje.

2.1. Havainnointi

Havainnointi		Tyhjennä
Paikan nimi —	Q HAE NIMI	
Aika tt.mm	NYT Havainnoijat Valitse listalta Valitse kartalta Paikanna	

Havainnointi-osioon kirjataan tiedot havainnoinnista. <u>Pakollisia havainnoinnin tietoja ovat</u> paikka, päivä ja vähintään yksi havainnoija.

Paikan valinnan voi tehdä monin eri tavoin. Voit 1) käyttää laitteen paikannustoimintoa, 2) valita paikan kartalta, 3) käyttää ennalta tallennettuja omia tai yhdistyspaikkoja tai 4) hakea paikannimillä.

Kussakin havainnossa on oltava vähintään yksi paikkatieto (koordinaatti). Se voi olla havainnoijan tai linnun paikka (tai molemmat).

1) Laitteen paikannustoiminnon käyttö

Paikan voi määrittää käytetyn laitteen paikannuksen avulla. Käytetyssä selaimessa Tiiralle pitää tällöin myöntää lupa käyttää laitteen paikannusta. Paikannus toimii yleensä luotettavasti mobiililaitteissa. Tietokoneen paikannuksen tarkkuus riippuu paikantamisen

perusteista ja voi heittää jopa kymmeniä kilometrejä (tai olla ihan oikea). Paikannettu sijainti näkyy Tiiran kartalla, josta kannattaa varmistaa, että laitteen osoittama sijainti on oikea.

Tässä ja nyt Mobiililaitteessa havainnoinnin yläpalkissa on kohta "Tässä ja nyt". Tätä klikkaamalla havainnoijan paikkatiedot, päivämäärä ja aika tulevat automaattisesti. Mikäli laite on paikantanut itsensä, tiedot tulevat nopeasti. Jos laitteen paikannus on epätarkka, toiminto voi kestää jonkin aikaa.

2) Paikan valinta kartalta

Paikan voi valita kartalta siirtymällä kartalle joko **Valitse kartalta** -palkin tai klikkaamalla/ täppäämällä näkyvissä olevaa karttaa.

Kartan alapalkista aktivoidaan (muuttuu siniseksi) joko havainnoija tai lintu sen mukaan, kumpaa ollaan laittamassa. Kartalle mennessä oletuksena on aktivoitu havainnoija.

Alapalkissa oleva -toiminto merkitsee havainnoijan paikan kartalle laitteen paikannuksen mukaan.

Kartalla voi klikata linnun paikkamerkkiä, jolloin pystyy valitsemaan havainnolle valikosta tarkkuuden, rajaamaan alueen tai poistamaan merkin.

Valitsemalla "Rajaa alue" voi klikkailemalla rajata alueen. Näin voi esimerkiksi osoittaa, minkä alueen linnut summaan sisältyvät tai millä alueella havainnoi.

Kartalle paikkoja laittaessa on tärkeää muistaa, että havainnoijan paikan laittaminen tai siirtäminen poistaa aina linnun paikkatiedon. Silloin, kun kirjaa havainnoijan ja linnun paikan, osoitetaan siis aina ensin havainnoija ja sitten lintu.

3) Valitse listalta

Valitse listalta -toiminnon avulla voi hakea havainnointipaikkaa omista itse määritellyistä paikoista ja lintuyhdistysten määrittelemistä paikoista. Paikkalistasta voi etsiä paikkoja tekstiä kirjoittaen suodattamalla tai listalta selaamalla. Kun on valinnut listalta paikan ja painanut "Valitse paikka", tulee valittu paikka kartalle havainnoijan paikaksi ja kunta- ja paikkanimi lomakkeelle.

Hae havaintopaikka lis	stalta	\times
Omat paikat	Q Yhdistyspaikat	Q
	Peruuta Valitse pai	kka

Valitse listalta -toiminto tuo siis kartalle havainnoijan paikan. Jos haluaa kirjata myös linnun paikan, se on käytävä erikseen merkitsemässä kartalle.

Omia ja yhdistyspaikkoja voi hakea nopeasti myös kirjoittamalla Paikan nimi -kenttään

Paikan nimi Q HAE NIMI

nimen tai sen osan.

4) Paikan nimellä paikan hakeminen

Kartan alaosan valikossa on Hae paikkaa -ikkuna.

Hae paikkaa Q

Tähän voi kirjoittaa paikan nimen tai nimen osan ja etsiä nimen avulla oikeaa aluetta kartalla. Kun valitsee nimen listalta, kartta zoomautuu lähelle kyseistä paikkaa, mutta toiminto ei laita kartalle havainnoijan tai linnun paikkaa, vaan käyttäjän on tehtävä se itse. Hakuikkunan tuloksiin tulee myös omat ja yhdistyspaikat. Jos valitsee paikaksi oman tai yhdistyspaikan, havainnoijan paikka tulee kartalle.

Paikan nimi -kentässä oleva **Hae nimi** -toiminto hakee havaintopaikalle automaattisesti paikannimen ja kunnan.

Päivä kirjoitetaan muodossa pp.kk.vvvv tai valitaan klikkaamalla kalenterikuvaketta ja sen jälkeen kalenterista oikeaa päivää. Yhtäsuuruusmerkkiä (=) klikkaamalla valitaan tämänhetkinen päivämäärä. Jos haluat tallentaa havainnon usean päivän aikaväliltä, kirjoita päivä muodossa pp.kk.vvvv-pp.kk.vvvv.

Aika kirjoitetaan muodossa tt.mm ja aikaväli muodossa tt.mm-tt.mm. Kuluvan hetken voi valita klikkaamalla **NYT**.

Havainnoijat voi valita nimi-kentästä avautuvasta valikosta. Siinä näkyvät henkilöt, jotka on itse lisännyt Tiirassa kaverilistalleen. Kaverilistaa voi hallita Tiiran vanhemmassa versiossa. Jos kaverilista on pitkä, haluttu nimi löytyy helposti kirjoittamalla kenttään osa nimestä. Jos henkilö ei ole kaverilistalla, nimi kirjoitetaan samaan kenttään ja painetaan enteriä. Jos kaverilistan ulkopuolisia henkilöitä on useita, kunkin nimen jälkeen painetaan enteriä (nimiä ei siis eritellä pilkulla).

Tarkkuus tarkoittaa havainnon paikan (linnun tai havainnoijan, joissa erilainen ikoni) tarkkuutta ja se kirjataan metreinä (esim. 50 = 50 metriä). Karttatyökalussa tarkkuuden voi valita viisiportaisella asteikolla tai vapaasti hiirellä vetäen.

2.2. Havainto

Havainto

Laji — Salaa	
Lukumäärä Tila Tilatarkenne Aika Ikä ja/tai puku Sukupuoli Lisäkentät <	 Bongattu Pesintä
Havainnon lisätiedot	
Havainnon lisätiedot	0

Havainto-osio koskee havaitun linnun/lintujen tietoja. <u>Pakollisia havaintotietoja ovat vain **laji** ja **lukumäärä**. Lisäämällä havaintorivejä saman havainnon alle voidaan ilmoittaa erikseen esimerkiksi paikalliset ja muuttavat saman lajin yksilöt, muuttoparvet tai eri-ikäiset, -pukuiset tai eri sukupuolta olevat linnut.</u>

Laji tallennetaan suomeksi, ruotsiksi, tieteellisellä nimellä tai sen lyhenteellä. Voit kirjoittaa kirjoittaa nimen tai valita nimen listasta. Havainnon voi tallentaa myös esimerkiksi lajiparin, -ryhmän tai suvun tasolla.

Salaaminen. Havainnon voi tarvittaessa salata lisäämällä ruksin **Salaa**-kohtaan. Tällöin vain yhdistyksen valtuuttamat henkilöt (yhdistyskäyttäjät) ja havainnoija itse näkevät havainnon.

Lukumäärä tallennetaan numerona ilman mitään määreitä. Jos määrä on epätarkka, sitä voi selventää Havainnon lisätiedot -kohdassa.

Tila Linnun tila on muuttava, paikallinen tai epäselvissä tapauksissa muu (tyhjä).

Lisätietoja Tila- ja tilatarkennemerkinnöistä: https://www.birdlife.fi/havainnot/tiira/linnun-tila/

Tilatarkenne-kenttään voi kirjata esimerkiksi muuttavan linnun suunnan tai muuta tietoa sen käytöksestä (esimerkiksi lintu lauloi tai äänteli muutoin), tai havaintoon liittyviä tietoja (kuten jos lintu on rengastettu havaintotilanteessa.

Aika voidaan tallentaa havainnon jokaisesta havaintorivistä erikseen. Aika tallennetaan muodossa tt.mm. ja se voi olla myös viivalla eroteltu aikaväli.

Ikä ja/tai puku -kohtaan voi kirjata tiedon linnun iästä tai puvusta. Lisätietoja ikä- ja pukumerkintöjen käytöstä: <u>https://www.birdlife.fi/havainnot/tiira/puvut/</u>

Sukupuoli-kohdassa voi ilmoittaa sukupuolen lisäksi myös pariutuneet linnut, jolloin lukumäärä on yksilömäärä, ei parien määrä.

Bongattu-ruutuun voi laittaa rastin, jos on bongannut toisen löytämän linnun.

Pesintä-ruutuun voi laittaa rastin, jos kyseessä on selvästi pesintään viittaava havainto. Näitä tietoja käytetään muun muassa havaintojen arkaluontoisuuden arvioinnissa.

Havainnon lisäkentät

Osa lomakkeen kentistä (lentokorkeus, ohitus ja pesimävarmuus, rivin lisätiedot ja

rivikohtainen tallenne) eivät näy aina, vaan ne saa näkyviin klikkaamalla Lisäkentät -kohtaa. Näitä tietoja voi ilmoittaa halutessaan. Lentokorkeuden ja ohituksen merkinnöistä tarkemmat tiedot löytyvät BirdLifen sivulta: <u>https://www.birdlife.fi/havainnot/tiira/linnun-tila/</u>

Lentokorkeus ilmoitetaan neliportaisella asteikolla.

Ohitus-kentässä voidaan kertoa, miltä puolelta lintu ohittaa havainnoijan. Ohituspuolta kuvataan plusmerkeillä linnun ohittaessa oikealta puolelta, kun havainnoijan katse on linnun tulosuuntaan. Vastaavasti käytetään miinusmerkkejä linnun ohittaessa vasemmalta puolelta, kun havainnoijan katse on linnun tulosuuntaan.

Pesimävarmuus-kohdassa voit ilmoittaa tiedon linnun pesinnän todennäköisyydestä lintuatlaksessa käytettävän luokittelun mukaan (ks. <u>https://www.birdlife.fi/lintuatlas</u>). Pesimävarmuusindeksiä käytettäessä havaintoon on merkittävä linnun paikka.

Rivin lisätiedot -kohdassa voi kirjoittaa vapaamuotoisesti havaintoon liittyviä lisätietoja.

Lisää rivi -kohtaa klikkaamalla saa lisättyä uusia rivejä samaan havaintoon.

Havainto, jossa useita paikkatietoja

Jos haluaa kirjata havainnon, jossa on useita linnun paikkatietoja, se on mahdollista klikkaamalla havaintorivin oikean yläkulman kolmea pistettä ja valitsemalla **Aseta paikka kartalta**. Tämän ominaisuuden avulla voi esimerkiksi kirjata lähekkäiset laulavat linnut kukin omalle paikalleen tai kirjata muuttavia ja paikallisia yksilöitä koskevaan havaintoon paikallista yksilöä koskevalla riville linnun paikan.

Automaattinen havaintojen yhdistäminen

Samaa lajia koskevat havainnot yhdistyvät automaattisesti **saman havainnon havaintoriveiksi, jos havainnoinnin tiedot ovat samoja.** Voit siis kirjata esimerkiksi samalta paikalta päivän muuttoa kelonaikoineen siinä järjestyksessä, kun linnut havaitset, ja järjestelmä järjestää havainnot saman lajin alle havaintoriveiksi. Vastaavasti, jos epähuomiossa kirjaa saman paikallisen linnun kahdesti samoin havainnointitiedoin, syntyy havainto, jossa on kaksi havaintoriviä ja lukumäärä tuplaantuu.

2.3. Havainnon lisätiedot

Havaintoa koskevia lisätietoja voi kirjoittaa vapaamuotoisesti Havainnon lisätiedot -kenttään.

Tallenteet

Klikkaamalla paperiliitinkuvaketta mihin tahansa havaintoriviin voi lisätä kuva- tai äänitiedoston dokumentiksi tai lisätä linkin kuvaan, videoon tai äänitteeseen. Tallenteen latauksen jälkeen avautuu valikko, jossa määritellään, 1) onko kyse omasta vai jonkun toisen tekemästä tallenteesta, 2) voi kirjoittaa tallenteeseen muille käyttäjille kuvan yhteydessä näkyvän tekstin ja 3) antaa muille käyttäjille oikeuden kirjoittaa kuvasta kommentteja.

Oma tallenne	
Selite	li.
Salli kommentit	
	Peruuta Valmis

Tallennettuja liitteitä voi toistaiseksi selata vain samassa Tiiran versiossa, missä ne on tallennettu.

Havainnon tallentaminen

Havainto tallennetaan painamalla "Tallenna".

Välittömästi havainnon lähettämisen jälkeen näytölle ilmestyy ilmoitus onnistuneen lähetyksen merkiksi.

2.4. Luonnos

Mikäli et jostakin syystä halua tallentaa havaintoa heti Tiiraan, voi havainnon tallentaa luonnoksena klikkaamalla lomakkeen oikeassa alakulmassa olevaa Luonnos-painiketta. Kun havainto tallennetaan luonnoksena, lomakkeen yläriville ilmestyy linkki "Näytä luonnokset". Klikkaamalla täältä luonnosriviä se avautuu lomakkeelle ja havaintoa voi täydentää tai muuttaa.

Luonnokset ovat tällä hetkellä laite- ja selainkohtaisia. Ne eivät siis näy, jos järjestelmään kirjautuu toisella laitteella. Luonnos on tarkoitettu lyhytaikaiseen varastointiin ja se on syytä tallentaa jossain vaiheessa, jottei se häviä.

2.5. Viimeksi tallentamani havainnot

Lomakkeen lopussa näkyy käyttäjän viimeksi tallentamat havainnot. Klikkaamalla havaintorivin perässä olevaa **kynäkuvaketta** pääsee muokkaamaan havaintoa.

Tallennettua havaintoa voi muokata vain samassa Tiiran versiossa, missä ne on kirjattu, vaikka havainnot näkyvätkin kummassakin versiossa.

3. HAVAINTOJEN SELAUS

Omia havaintoja pääsee selaamaan klikkaamalla sivupalkin **Havainnot**-linkkiä. Selauksen kautta pääsee myös muokkaamaan omia havaintojaan. Myöhemmin haku laajennetaan kattamaan myös muut kuin omat havainnot.

Hakulomakkeella ei ole pakollisia kohtia, vaan haluamansa kohdat voi jättää tyhjiksi.

Laji tai muu taksoni kirjoitetaan hakukenttään tai valitaan alasvetovalikosta. Haku toimii suomeksi, ruotsiksi, tieteellisellä nimellä tai sen lyhenteellä.

Alue-kohta sisältää BirdLife Suomen paikallisyhdistysten havaintojenkeruualueet.

Kunta valitaan kirjoittamalla hakukenttään tai alasvetovalikosta. Alue ja kunta eivät saa olla ristiriidassa. Jos alueeksi on valittu jonkin BirdLife Suomen paikallisyhdistyksen havaintojenkeruualue, valitun kunnan on sijaittava sen alueella.

Lajittelu tehdään kunnan, lajin, määrän tai päivämäärän mukaisesti. Järjestelmään voi syöttää lajittelukriteerit ja määrittää niiden suunnan joko laskevaksi tai nousevaksi.

Aika-alue-kohdasta Valikosta valitaan haluttu aikaväli. Päivämäärävalitsimella voidaan rajata hakua. Jos valitsee tietyn aika-alueen kaikilta vuosilta (esim. aika-alue 1.1.–31.1.), päivämäärävalitsimen täytyy olla tyhjä.

4. OMIEN HAVAINTOJEN MUOKKAUS

Jo tallennettuja omia havaintoja pääsee muokkaamaan kahdessa eri kohdassa: viimeksi tallennetut havainnot näkyvät havainnon tallennuksen yhteydessä. Omia havaintoja voi hakea myös Havainnot-selaimen kautta.

Kynäkuvaketta klikkaamalla pääsee muokkaamaan havaintoa. Muokkaukset tallentuvat klikkaamalla **Päivitä**.

Havaintoa voi myös muokata avaamalla havainnon klikkaamalla haun tuloslistalta, ja valitsemalla avautuvan ikkunan oikeasta yläkulmasta kolmesta pisteestä avautuvasta valikosta kohdan "Muokkaa". Saman valikon kautta voit myös poistaa mahdollisesti kirjaamasi havainnon

sekä mahdollisuus poistaa itsensä toisen käyttäjän tallentaman havainnon havainnoijista.